

Nr 81

Av herr Österdahl, *angående inlösen av egnahem vid flyttning av arbetsmarknadsskäl.*

(Lika lydande med motion nr 95 i Andra kammaren)

Arbetsmarknadspolitiken och lokaliseringpolitiken syftar till att bereda arbetskraften full, produktiv och fritt vald sysselsättning. Målsättningen kan uppnås endast om de arbetsmarknadspolitiska och lokaliseringpolitiska åtgärderna kompletterar varandra, vilket innebär att åtgärderna måste syfta till att vid behov dels flytta arbetskraften till arbetstillfällena, dels flytta arbetstillfällena till arbetskraften. I båda fallen behövs ekonomiska insatser som kompenserar såväl arbetstagarna som företagen för de merkostnader som dessa åsamkas genom flyttningsåtgärderna. Därför har också lokaliseringsstöd och rörelsestimulerande medel beviljats.

Lokaliseringsstödet kommer att behandlas i särskild ordning.

När det gäller de rörelsestimulerande medlen, som bör ha till uppgift att hålla arbetskraften skadeslös för kostnader i samband med flyttning, är det bl. a. en kategori, nämligen egnahemsägarna, som klart missgynnas av gällande bestämmelser för inlösenverksamheten av egnahem.

Av årets statsverksproposition framgår att inte mindre än 53 931 resebidrag beviljats under budgetåret 1968/69. Starthjälp hade utgått i 29 183 fall. Det är således ett betydande antal personer som i samband med omplaceringar på arbetsmarknaden erhållit ett värdefullt ekonomiskt bistånd i en situation då det blivit nödvändigt av arbetsmarknadsskäl att ta anställning på annan ort än hemorten. Utan tvekan torde en betydande del av dessa vara egnahemsägare. Särskilt gäller detta personer i glesbygden och i mindre tätorter, där egnahemsbebyggelsen utgör den största delen av bostadsbeståndet. På grund av sysselsättningsvärigheter, oftast lokaliserade till dessa områden, äger en stor utflyttning rum därifrån. Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att endast 43 egnahem inlösts under samma budgetår. Trots att såväl antalet resebidrag som antalet personer som beviljats starthjälp ökat kraftigt, har inlösenverksamheten kvantitativt minskat. Det måste innebära att ett mycket stort antal personer som ägt egnahem antingen har försålt dessa med stora förluster eller också behållit sina fastigheter och kanske just därför redan också återvänt hem till fortsatt arbetslöshet eller undersysselsättning.

Bestämmelserna om inlösenverksamheten — som fortfarande är av försökskaraktär — innebär att taxeringsvärdet skall utgöra inlösenvärdet. Sistnämnda värde kan dock sättas högre än taxeringsvärdet i de fall då lånen på fastigheten överstiger taxerings-

värdet. I andra fall medger inte bestämmelserna någon möjlighet att avväga inlösenvärdet efter de förhållanden i det särskilda fallet som normalt borde beaktas vid en värdering. En anpassning av inlösenvärdet med hänsyn till det skick i vilket fastigheten befinner sig är sålunda inte möjlig. Vidare är det vitsordat att ett så lågt inlösenvärde som taxeringsvärdet i allmänhet utgör ofta föranleder stor tvekan och också en helt negativ inställning till flyttning, eftersom vederbörande anser ersättningen så låg och kompensationen för fastigheten så ringa att det blir en för stor påfrestning på familjens ekonomi att vidta en så omfattande och miljömässigt svårbedömbart åtgärd som att flytta familjen till en annan ort och där ta arbete.

Arbetsmarknadsstyrelsen har också föreslagit att en särskild värdering av egnahem skall verkställas genom länsbostadsnämnden. Departementschefen delar dock inte den uppfattningen, då möjlighet finns att jämka inlösenvärdet om taxeringsvärdet är uppenbart för lågt i förhållande till vad som i allmänhet gäller för likvärdiga fastigheter på orten. Mot denna departementschefens uppfattning må ställas arbetsmarknadsstyrelsens av praktisk erfarenhet präglade uttalande, nämligen: "Den möjlighet som bestämmelserna nu anvisar att verkställa en särskild värdering torde endast medföra att en omvärdering utföres efter enahanda grunder som tillämpats vid taxeringsvärdets fastställande och sålunda endast resulterar i ett mera aktuellt taxeringsvärde. Denna väg synes därför icke kunna tillgodose behovet av att ibland göra en friare värdering av inlösenfastigheten. Styrelsen vill därför föreslå att en särskild värdering skall verkställas av länsbostadsnämnden i sådana fall, då taxeringsvärdet uppenbarligen icke ger ett i förhållande till fastighetens skick och andra värderingar påverkande omständigheter rimligt inlösenvärde." LO har också i sitt arbetsmarknadspolitiska program bl. a. föreslagit att inlösen av egnahem skall ske efter värdering och inte efter taxeringsvärdena, som i många fall är orimligt låga.

Jag delar helt LO:s och AMS:s uppfattning i denna fråga, speciellt som nuvarande bestämmelser just drabbar de arbetstagare som kanske har svårast att lösgöra sig från den invanda miljön och också kommer från tillbakagående näringar och därför saknar erfarenhet från de arbetsområden och yrken som de omflyttas till. Deras inkomster blir därför relativt låga på den nya arbetsplatsen samtidigt som de oftast får flytta in i de relativt sett dyraste bostäderna på den nya arbetsorten. De egna ekonomiska resurserna skulle därför stärkas och bitterheten mot samhället för att man fått flytta och spolierna en stor del av sitt livsverk bli mindre om en ekonomiskt godtagbar ersättning för den egna fastigheten kunde erhållas.

Jag får därför föreslå att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer,
att inlösen av egnahem i samband med flyttning av arbetsmarknadsskäl skall ske efter särskild värdering av länsbostadsnämnden, i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag.

Stockholm den 16 januari 1970

S.-O. Österdahl (fp)